

MANJINSKI FORUM

IZBORNI BROJ

Travanj 2023.

Izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

KLJUČNI INSTRUMENT PROVOĐENJA MANJINSKE POLITIKE

Važno je da nacionalne manjine preko svojih predstavnika osiguraju da se njihov glas čuje, da kroz svoja vijeća djeluju i da, osim promidžbe svojih interesa, pošalju snažnu poruku da su važan dio društvenog i kulturnog života sredine u kojoj žive

Vlada Republike Hrvatske je 30. ožujka 2023. godine raspisala izbore za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koji će se održati u nedjelju, 7. svibnja 2023.

Raspisani su izbori za ukupno 451 vijeće i to 61 u županijama i Gradu Zagrebu, 151 u gradovima i 239 u općinama. Raspisani su izbori i za 141 predstavnika nacionalnih manjina, od čega 96 u županijama i u Gradu Zagrebu, 44 u gradovima i 1 u općini.

Ovo su 6. po redu izbori za tzv. manjinsku samoupravu (vijeća i predstavnike), institucije koje su uvedene Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina iz 2002. godine. Prvi izbori održani su u dva navrata u svibnju 2003. i veljači 2004. i s njima je Hrvatska ušla u novi period zaštite prava nacionalnih manjina koje su kroz ove institucije dobile značajan politički komunikacijski kanal za ostvarivanje i zaštitu svojih prava.

Prethodni, 5. po redu, izbori održani su 2019. godine. Na tim izborima bilo je raspisano 515 izbora za vijeća nacionalnih manjina (u županijama, gradovima i općinama) te još 144 izbora za predstavnike nacionalnih manjina. Međutim, kandidirano je osjetno manje vijeća i predstavnika te su izabrana 352 vijeća i 108 predstavnika.

Manji broj raspisanih izbora za vijeća nacionalnih manjina na ovim izborima treba dovesti u vezu s podacima popisa stanovništva iz 2021. godine. Naime prema podacima popisa, zbog pada broja pripadnika pojedinih nacionalnih manjina u stanovništvu jedinica lokalne i regionalne samouprave što je, prema Ustavnom zakonu kriterij za izbor vijeća i predstavnika, nacionalne manjine su izgubile pravo na raspisivanje izbora za 70 vijeća i 43 predstavnika (s tim da u 16 jedinica lokalne samouprave gdje je izgubljeno pravo na vijeće može biti biran predstavnik).

Po mnogim mišljenjima, iz stručnih i političkih krugova, jedan od najznačajnijih doprinosa Ustavnog zakona u pravima nacionalnih manjina bio je uvođenje tzv. manjinske samouprave - vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, kako bi nacionalne manjine upravo na lokalnom nivou, koji se smatra najvažnijim za ostvarivanje manjinskih prava, mogle rješavati svoje probleme i zadovoljavati svoje interese, ali i doprinostiti ukupnom razvoju svojih lokalnih sredina, što se često gubi iz vida.

Jedna od ključnih zamjerki upućenih manjinskim izborima svih ovih godina je mala izlaznost birača. Ipak, treba imati u vidu da je relativno mala

(Nastavak na stranici 2)

Intervju: **Tibor Varga**, zamjenik predstojnika Stručne službe Savjeta za nacionalne manjine RH

UNAPREĐIVANJE RADA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA JEDAN JE OD NAJVAŽNIJIH ZADATAKA DALJNJEG RAZVOJA MANJINSKE POLITIKE U HRVATSKOM DRUŠTVU

Zbog izuzetne važnosti ovih institucija za ukupan razvoj manjinske politike u hrvatskom društvu treba sagledati sve njihove nedostatke i realne probleme s kojima se susreću u svom funkcioniranju te pokrenuti nužne inicijative kako bi se ti nedostaci počeli uklanjati i rad vijeća i predstavnika dalje unapređivali. I zbog toga je izlazak na izbore i što bolji odaziv birača od posebne važnosti jer vijećima i predstavnicima daje i legalitet i legitimitet, a time se stvaraju i uvjeti da se dalje jača njihova uloga i pozicija u sustavu zaštite manjinskih prava. A vezano uz drastičan pad učešća nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu, od donositelja odluka na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini očekujemo da brojevi ne budu presudni uvjet za ostvarivanje prava ako su ta prava prije korištena odnosno ako je pojedina manjina ostvarivala neko pravo.

■ Vlada je kazazala redovne, šeste po redu, izbore za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina koji će se održati 7. svibnja. Kako ocjenjujete ulogu ovih važnih institucija manjinske politike u hrvatskom društvu?

U 20 godina primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina kao jedan od značajnih nedostataka ističe se kako je sazrelo vrijeme da se ojača uloga i pozicija vijeća i predstavnika kao važnih poluga ostvarivanja prava na lokalnom nivou, s obzirom da je lokalni nivo najvažniji za kvalitetno ostvarivanje manjinskih prava.

(Nastavak na stranici 3)

(Nastavak sa stranice 1)

INFORMACIJE O IZBORIMA

Sve bitne informacije o 6. izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina mogu se naći na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva RH www.izbori.hr te na mrežnoj stranici Ministarstva pravosuđa i uprave <https://mpu.gov.hr>, na kojoj se nalaze podaci iz Registra birača.

izlaznost i inače obilježje naše političke scene te da se i neki drugi izbori (od kotarskih, preko lokalnih do europskih) ne mogu pohvaliti nekom velikom izlaznošću. Također, da su manjinski izbori suočeni i s nekim drugim problemima: od nedovoljnog broja biračkih mjesta do minorne medijske promidžbe itd.

Ipak, ključno je pitanje koje su ovlasti, mogućnosti i prava tijela manjinske samouprave, kakav im je položaj i što realno mogu doprinijeti i učiniti za rješavanje manjinskih potreba i interesa i unapređenje manjinskih prava.

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina imaju savjetodavnu ulogu u odnosu na poduzimanje aktivnosti i prihvaćanje općih akata tijela jedinica lokalne ili područne samouprave u područjima, koja se odnose na unaprjeđivanje, ostvarivanje i zaštitu prava nacionalnih manjina.

I tu zapravo počinju mnogi problemi funkcioniranja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Stoga, iako ih se ističe kao značajan novum, kojeg je donio Ustavni zakon, prati ih i stalna kritika da nisu u dovoljnoj mjeri uspjeli ostvariti svoju predviđenu ulogu.

Međutim, profesor Siniša Tatalović, s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu koji sa suradnicima godinama prati i istražuje funkcioniranje manjinske samouprave ističe: "U tim istraživanjima i analizama vidjeli smo veliku važnost tog oblika manjinskog predstavnništva i ona nije sporna. To je važan komunikacijski kanal koje manjine imaju prema svojim lokalnim i regionalnim samoupravama gdje na legalan način mogu iskazati svoje probleme i interese i usklađivati ih s lokalnim vlastima, a koji bi inače prošli nezapaženo i stanje bi bilo puno gore ili ne bi bilo tako dobro kao što je sada".

I zato potpredsjednica Vlade za društvene djelatnosti i ljudska prava Anja Šimpraga s pravom poručuje: "Izbori za manjinsku samoupravu, za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina su iznimno važni za provođenje politika nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Mislim da su svi pripadnici nacionalnih manjina u Hrvatskoj svjesni da se njihova prava, barem u opsegu koji osjećaju u svakodnevnom životu, ostvaruju na lokalnoj razini. Stoga je važno da kroz svoje predstavnike osiguraju da se njihov glas čuje, da kroz svoja vijeća djeluju i da osim promidžbe svojih interesa kao pripadnika nacionalnih manjina pošalju i snažnu poruku da su važan dio društvenog i kulturnog života sredine u kojoj žive".

Aleksandar Tolnauer

DUG, PRODUKTIVAN I UPEČATLJIV MANDAT

Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina jesu savjetodavna tijela, ali i sastavni dio lokalne i regionalne samouprave, a veliki birački odaziv značajan je za njihov rad u korist nacionalnih manjina, lokalnih samouprava i cijele Hrvatske, poručio je u vezi predstojećih manjinskih izbora dosadašnji predsjednik Savjeta na kraju svog mandata.

Aleksandar Tolnauer, dosadašnji predsjednik Savjeta za nacionalne manjine okončao je 19. travnja (zbog odlaska u mirovinu) svoj dugogodišnji mandat na čelu ove krovne manjinske institucije.

Za predsjednika Savjeta Vlada RH ga je prvi put imenovala 2003. kada je Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina ova institucija i uvedena u hrvatski politički sustav. Od tada mandat predsjednika obnavljan mu je još pet puta, neovisno o promjenama vlada i političkih opcija na vlasti.

Kada je Savjet osnovan bilo je puno skepticizma oko toga kako će funkcionirati ovo tijelo kojem je, između ostaloga, bila namijenjena i jedna izuzetno važna iako nezahvalna funkcija - raspodjela sredstava za programe kulturne autonomije nacionalnih manjina. O kakvom je poslu riječ možda je najbolje problem sažeo najdugovječniji saborski zastupnik i aktualni potpredsjednik Sabora Furio Radin, rekavši da prije 20 godina nije vjerovao da će se manjine moći dogovoriti oko raspodjele sredstava, ali da su to njihovi predstavnici ipak uspjeli. I ne samo da su uspjeli već su izgrađeni i čvrsti kriteriji raspodjele koji su osiguravali da se u ovom osjetljivom području sve odvija nadasve principijelno i nadasve transparentno. I to je veliki uspjeh Savjeta i njegove Stručne službe i posebno predsjednika Tolnauera koji ih je vodio svih proteklih godina.

Ali, naravno, nije to sve. "Danas je Savjet za nacionalne manjine tijelo za koje svi znaju. Pomagali smo svima koji su nam se obraćali zbog rješavanja problema, od konvalidacije mirovina nadalje. Nadstra-

načko smo tijelo, na što smo ponosni. Bitni su interesi nacionalnih manjina, bez obzira na to tko pripada kojoj opciji; tu pomaže što se u Hrvatskoj provode multikulturalizam i integrativni model, a ne asimilacija. Savjet ima i respektabilnu poziciju kod matičnih zemalja naših manjina, ali i u međunarodnoj zajednici koja nas kontaktira. Kad je Hrvatska ulazila u EU, u vezi poglavlja 23 predstavnici manjina odigrali su veliku ulogu, jer su dali pozitivan stav o ulasku", kaže Tolnauer.

Komentirajući kraj mandata, na posljednjoj sjednici Savjeta koju je vodio, rekao je da od novih članova očekuje da održe ono što se do sada uspjelo, a to je da je Savjet sastavni dio političkog i društvenog života Hrvatske pa čak i jedan od brendova. „Mi kao krovno tijelo manjina trebamo biti psičuvari Ustavnog zakona i to ne samo u smislu argumentacije, nego i rješavanja problema. Mog nasljednika i članove Savjeta čeka dosta posla u održavanju i jačanju dostignutih standarda, a jedna od stvari je da ono što se dešava na terenu i u životu trebalo prilagoditi Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, koji daje visoku razinu prava", istaknuo je Tolnauer.

On je, na kraju, pozvao pripadnike nacionalnih manjina da iziđu na manjinske izbore zakazane za 7. svibnja naglasivši da su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina savjetodavna tijela, ali i sastavni dio lokalne i regionalne samouprave te da je veliki birački odaziv značajan za njihov rad u korist nacionalnih manjina, lokalnih samouprava i cijele Hrvatske.

(Nastavak sa stranice 1)

Smatramo kako bi nadležnosti i funkcije vijeća i predstavnika, koje su sada samo savjetodavnog karaktera, trebalo jačati i mijenjati u pravcu ravnopravnog čimbenika u odlučivanju o pitanjima nacionalnih manjina u lokalnim sredinama.

Umjesto svojevrstnog ignoriranja tih tijela, što imamo u djelu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, moramo doći u poziciju da ta tijela pruže doprinos ne samo rješavanju manjinskih problema u konkretnim sredinama, nego i doprinos ukupnom razvoju tih sredina. U tom smislu treba razmisliti i o boljim modalitetima izbora tih tijela u smjeru smanjenja broja članova općinskih, gradskih i županijskih vijeća kako bi se omogućio efikasniji i operativniji rad.

Naime, uzroci dijela problema u sustavu vijeća i predstavnika i dalje su vezani uz aktualni zakonodavni okvir koji je protekom godina postao nefunkcionalan.

Zbog izuzetne važnosti ovih institucija za ukupan razvoj manjinske politike u hrvatskom društvu treba sagledati sve njihove nedostatke i realne probleme s kojima se susreću u svom funkcioniranju te pokrenuti nužne inicijative kako bi se ti nedostaci počeli uklanjati i rad vijeća i predstavnika dalje unapređivao, što će biti jedan od važnih zadataka rada novog saziva Savjeta za nacionalne manjine. Zbog toga je izlazak na izbore i što bolji odziv birača od posebne važnosti, jer vijećima i predstavnicima daje i legalitet i legitimitet, a time se stvaraju i uvjeti da se dalje jača njihova uloga i pozicija u sustavu zaštite manjinskih prava.

TRAŽITI EFIKASNJE MODELE RADA

■ **Kako novoizabrana vijeća i predstavnici što bolje pripremiti za njihov budući rad? Kako poboljšati suradnju i komunikaciju s lokalnim i regionalnim strukturama vlasti i institucijama koje su značajne za manjinska pitanja, potrebe i probleme?**

Savjet za nacionalne manjine u suradnji s Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina posebnu pažnju je i do sada usmjeravao na permanentnu edukaciju i osposobljavanje ovih važnih činioca uspješnije manjinske politike.

Jedno od važnih područja budućeg djelovanja Savjeta svakako bi trebao biti edukacijski rad i osposobljavanje aktera, odnosno dionika manjinske politike, dakle u prvom redu vijeća i predstavnika, ali isto tako i samih lokalnih i regionalnih struktura, o uvjetima, načinima i modelima njenog što boljeg i efikasnijeg provođenja. Mi smo 2019. g. zajedno s Uredom Vlade

Tibor Varga rođen je u Batini 1963. Diplomirao je na Hoteljerskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Godinama je radio u realnom sektoru, posebno turističkoj privredi. 2007. godine bio je nezavisni kandidat za zastupnika mađarske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru. Od 2008. godine radi u Stručnoj službi Savjeta za nacionalne manjine na poslovima stručnog savjetnika, a od 2013. god. kao zamjenik predstojnika. Od 2011. godine je stalno biran za člana Vijeća mađarske nacionalne manjine Grada Zagreba. Sabor Republike Hrvatske imenovao ga je 2020. za člana Povjerenstva za rad po pritužbama u Ministarstvu unutarnjih poslova. Sustavno prati rad i djelovanje udruga i ustanova nacionalnih manjina (posebno kroz programe kulturne autonomije) i jedan je od najkompetentnijih poznavatelja problematike nacionalnih manjina posebno uključujući i sve njihove specifičnosti.

za ljudska prava i prava nacionalnih manjina krenuli u ambiciozni program te edukacije. Na žalost pandemija korone je to u mnogočemu otežala i objektivno nismo mogli napraviti sve što je bilo planirano. Sada s tim treba nastaviti još intenzivnije. Posebno u pitanjima financijskih aspekata funkcioniranja manjinske samouprave te informiranja i educiranja u cilju efikasnije primjene Ustavnog zakona, a time i unapređivanja i jačanja suradnje manjinskih institucija s tijelima jedinica samouprave.

Ti seminari u mnogome mogu pomoći da se jasnije sagledaju uloga i zadaci vijeća i predstavnika, ali i obaveze lokalnih i regionalnih struktura vlasti. Stoga te edukacije mogu biti vrlo korisne i za načelnike i gradonačelnike koje smo i do sada nastojali uključiti u naše

seminare da se neposredno i bolje upoznaju s ulogom vijeća i predstavnika, koji su zapravo njihovi partneri i predstavljaju važan političko-komunikacijski most i kanal prema lokalnoj samoupravi preko kojeg se iznose manjinski problemi te prijedlozi za njihovo rješavanje.

BROJEVI NE SMIJU ODREĐIVATI PRAVA

■ **Ovi se izbori odražavaju i nakon objavljenih rezultata popisa stanovništva iz 2021. g., koji su pokazali značajan pad ukupnog stanovništva te posebno pojedinih nacionalnih manjina, što potencijalno vodi u redukciju nekih manjinskih prava. Kakve su posljedice i koliko se to odražava na ove izbore? Kako u tim okolnostima dalje štiti manjinska prava?**

Rezultati Popisa stanovništva iz 2021. g. mogu imati izravan utjecaj na primjenu Ustavnog zakona, posebno u dijelu koji se odnosi na pravo na upotrebu jezika i pisma u pojedinim sredinama, na pravo na izbor vijeća i predstavnika, kao i na pravo na izbor u predstavnička i izvršna tijela lokalne i regionalne samouprave.

Odlukom o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Vlada RH je raspisala izbore za 451 vijeće (umjesto dosadašnjih 515 vijeća). Odlukom pak o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina Vlada je raspisala izbore za 141 predstavnika (umjesto dosadašnjih 144 predstavnika).

Prema Popisu stanovništva iz 2011. g. broj pripadnika nacionalnih manjina u RH bio je 328.738, dok prema Popisu iz 2021. iznosi 240.079. Dakle 88.659 manje, odnosno za 26.79% manje. Izuzev 6 nacionalnih manjina (Rusi, Romi, Nijemci, Austrijanci, Turci i Ukrajinci), ostale nacionalne manjine bilježe pad broja pripadnika u odnosu na Popis iz 2011. godine. Vezano uz drastičan pad učešća nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu, od donositelja odluka na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini očekujemo da brojevi ne budu presudni uvjet za ostvarivanje prava, ako su ta prava prije korištena odnosno ako je pojedina manjina ostvarivala to pravo.

Savjet za nacionalne manjine zagovornik je pristupa da se ta prava i dalje primjenjuju u smislu vrste stečenih prava bez obzira na promijenjene okolnosti kretanja broja stanovnika i pripadnika nacionalnih manjina. Republika Hrvatska imala je takva iskustva sa skupinama koje kolokvijalno nazivamo *stare nacionalne manjine* koje su prava naslijedile iz bivše države i ta prava nisu reducirana već su u hrvatskom zakonodavstvu utvrđena kao stečena, trajna prava. Isti bi princip sada trebalo prilagoditi ostalim nacionalnim manjinama.

Nadalje, veću pažnju treba obratiti na demografske i socioekonomske čimbenike koji u velikoj mjeri utječu na kretanje odnosno pad broja pripadnika nacionalnih manjina što znači veću skrb za područja gdje manjine tradicionalno žive, a ta su područja često ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske.

■ **Kako ocjenjujete aktualnu suradnju s Vladom i što na tom planu dalje očekujete ili tražite?**

Savjet ocjenjuje da Vlada značajnu energiju usmjerava na razvoj tolerancije i dijaloga u

ZA KULTURNU AUTONOMIJU 20 POSTO VIŠE SREDSTAVA

Za programe kulturne autonomije nacionalnih manjina u 2023. godini ukupno je prijavljen 1.221 program od strane 108 udruga ili ustanova nacionalnih manjina. Od toga je prihvaćeno 1113 programa 104 udruge i to za 71 program informiranja, 77 programa izdavaštva, 439 programa kulturnog amaterizma, 562 programa kulturnih manifestacija te programe koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma. Ukupno je za programe kulturne autonomije nacionalnih manjina predviđeno skoro 8 milijuna eura što u odnosu na prošlu godinu predstavlja povećanje od oko 20 posto.

društvu, kakvoj politici su birači upravo i dali povjerenje. Činjenica da je predstavnica nacionalnih manjina u Vladi kao njezina potpredsjednica zadužena za društvene djelatnosti i ljudska prava, pridonijela je većoj uspješnosti koalicije te sadržajnijoj i kvalitetnijoj suradnji.

Uspirkos epidemiološkoj, socijalnoj i gospodarskoj situaciji, postoji jaka odlučnost Vlade da se, kada su manjine u pitanju, naprave novi neophodni iskoraci u uskoj suradnji s nacionalnim manjinama odnosno njihovim predstavnicima.

Aktualna Vlada pokazuje više senzibiliteta za nacionalne manjine nego prethodne Vlade, slijedom čega su pitanja ostvarivanja manjinskih prava vraćena s političke margine u javni, kulturni i politički život Republike Hrvatske.

Isto je potvrđeno koalicijskim sporazumom zastupnika nacionalnih manjina s aktualnom Vladom, kao i donošenjem Operativnih programa nacionalnih manjina za razdoblje 2021. - 2024., odnosno njihovih izmjena i dopuna 2022. godine.

VLADA IMA SENZIBILITET ZA MANJINE

■ Kako teče realizacija Operativnih programa?

Operativni programi nacionalnih manjina za razdoblje 2021.–2024. sastavni su dio Programa Vlade Republike Hrvatske za dati mandat i time se nastavlja iskorak kojeg je prethodna Vlada napravila usvajanjem Operativnih programa nacionalnih manjina za razdoblje 2017.–2020.

Operativnim programima manjine su učvrstile društvenu i političku poziciju, a Vlada preuzela konkretne i mjerljive obveze osiguravanjem stabilnosti djelovanja udruga i ustanova manjina pružanjem mogućnosti za unaprjeđenje njihovog rada čime je održan redovit sustav financiranja kulturne autonomije.

Istovremeno je i sam Savjet za nacionalne manjine kao krovna manjinska institucija u Republici Hrvatskoj, dobio mogućnost da dalje jača svoju poziciju i ulogu u kreiranju manjinske politike. Aktivnosti iz Operativnih programa kojima je Savjet (su)nositelj u najvećem se dijelu odnose na ostvarivanje kulturne

Savjet za nacionalne manjine

autonomije nacionalnih manjina, odnosno omogućavanje stabilnosti i unaprjeđenja rada udruga i ustanova manjina.

Realizacija aktivnosti na terenu u značajnoj mjeri ovisi o suradnji s lokalnim strukturama, načelnicima, gradonačelnicima i županima. Značajna je tu uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina bez obzira što je riječ o savjetodavnim tijelima — tamo gdje lokalne strukture imaju razumijevanja za njihov rad i ulogu, tamo se i mnoga pitanja iz Operativnih programa lakše rješavaju.

PROGRAMI ZA MLADE

■ Na kojim će prioritarnim i važnim pitanjima Savjet posebno djelovati u narednom periodu?

Uz osam saborskih zastupnika koji su po položaju članovi Savjeta Vlada imenuje još 12 članova od kojih sedam dolazi iz redova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, a pet članova se bira iz udruga nacionalnih manjina te značajnih javnih osoba pripadnika nacionalnih manjina. Činjenica da se sedam članova bira iz redova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina pokazuje značaj koji se pridaje tim institucijama manjinske samouprave i njihova je uloga vrlo važna u radu Savjeta.

Što se tiče manjinske politike u hrvatskom društvu i prioritarnim pitanjima u budućem radu Savjeta to će odrediti sam novi saziv Savjeta. Nesumnjivo je da će u budućem radu Savjeta biti značajno zastupljena pitanja daljnjeg unapređivanja implementacije Ustavnog zakona, boljeg funkcioniranja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, borba za očuvanje stečenih prava, unapređivanje medijske politike prema nacionalnim manjinama itd.

U tom kontekstu posebno treba ukazati i na potrebu unapređivanja naših kriterija i metodologije praćenja ostvarivanja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina. Nastojati ćemo do kraja ove ili najkasnije početkom sljedeće godine donijeti nove kriterije i metodologiju za praćenje programa kulturne autonomije i to s ciljem da preko tih novih kriterija možemo dodatno razvijati i osmišljavati važna pitanja programskog profiliranja i sadržaja rada udruga. Željeli bi tako npr. kroz programe kulturne autonomije što više poticati programe rada s mladima i njihovo uključivanje u rad udruga, jer je to ustvari baza i budućnost manjinskih zajednica i tome trebaju doprinositi i programi kulturne autonomije. Jer, ako nemate mlade, sve to onda zamire i kao što je pokazao i popis stanovništva, sve ih se manje aktivira ili identificira sa svojom manjinskom zajednicom i onda je pitanje kako održati tu zajednicu. U tom kontekstu Savjet će u narednom periodu nastojati potaknuti stručne analize pa i neka znanstvena istraživanja koja bi trebala pokazati kako dalje raditi na očuvanju kulture, tradicije i identiteta nacionalnih manjina. Popis stanovništva nas je ozbiljno upozorio na određene probleme i trebamo odgovorno razmotriti kako dalje čuvati i razvijati multietničnost hrvatskog društva koja je ujedno i jedno od važnih suvremenih i posebno europskih vrijednosti za koje se zalažemo.

Na kraju, s obzirom da svi pokušavamo pomoći Ukrajinu u ovom strašnom ratu mislim da bi svoj prilog kada za to dođe vrijeme sigurno mogao dati i Savjet za nacionalne manjine i to na način da ponudi naša iskustva u rješavanju manjinskih pitanja u postkonfliktnom društvu, da pokaže doprinose koje dobra manjinska politika može dati u procesu priključivanja Europskoj uniji i t.sl. U svakom slučaju hrvatska iskustva na tom planu su značajna. ●

OPERATIVNI PROGRAMI ŠIRE SE NA SVE NACIONALNE MANJINE

Najvažnija novina u odnosu na prethodne Operativne programe jest činjenica kako Operativni programi za razdoblje 2021.–2024. sadržavaju i dijelove važne za dodatnih 12 manjina; osim za srpsku, talijansku, češku, slovačku, mađarsku, albansku i romsku, sada postoje dijelovi vezani uz bošnjačku, židovsku, crnogorsku, ukrajinsku, makedonsku, njemačku, slovensku, austrijsku, poljsku, rusinsku, rusku i tursku manjinu u Republici Hrvatskoj. Od u preambuli Ustava Republike Hrvatske navedene 22 manjine, u novim Operativnim programima nema dijelova vezanih samo uz bugarsku, rumunjsku te vlašku manjinu.

Usvajanje novih Operativnih programa nastavak je jasnog usmjerenja Vlade Republike Hrvatske na stvaranje preduvjeta na puno ostvarenje manjinskih prava. Dokument donosi niz mjera za unaprjeđenje položaja manjinskih zajednica; podrazumijeva poštivanje prava na korištenje jezika i pisma, ravnomjeran razvoj svih područja Republike Hrvatske, horizontalne mjere usmjerene na ostvarivanje temeljnih prava te specifične mjere za svaku pojedinu manjinu.

Kako su radila vijeća i predstavnici nacionalnih manjina: primjeri dobre prakse

NEDOSTACI NE UMANJUJU VAŽNOST I NUŽNOST VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

Rad vijeća i predstavnika često je predmet kritičkih analiza i to ne samo zbog pitanja njihove nadležnosti ili nekih drugih funkcionalno-organizacijskih pitanja (način izbora, neusklađenost s lokalnim izborima, realni kapaciteti ovih tijela), već se često dovodi u pitanje i njihova realna uloga u sustavu lokalne samouprave te im se spočitava da njihov rad i uloga nemaju pravo opravdanje i svrhu i da ne mogu bitno doprinijeti rješavanju manjinskih pitanja na lokalnom nivou. Međutim, takve ocjene često se i izriču vrlo neutemeljeno i bez realnog uvida u to što i kako vijeća rade i što mogu učiniti i kako doprinijeti svojim sredinama, odnosno po čemu su potencijalno važna za nacionalne manjine koje predstavljaju. Zato smo neke predsjednike vijeća i predstavnike nacionalnih manjina zamolili da ocjene svoj rad, odnosno pokažu koliko je rad vijeća i predstavnika značajan za rješavanje potreba i problema nacionalnih manjina, kako organiziraju svoj rad te kako dalje razvijati i unapređivati rad vijeća i predstavnika. Donosimo neke karakteristične ocjene.

Valentina Mrijaj, Predstavnic
albanske nacionalne manjine
grada Dugo Selo

PREDSTAVNICI MOGU JAČATI KULTURNE VEZE, A TO JE VAŽAN INTEGRACIJSKI FAKTOR

Pripadnici albanske nacionalne manjine u Dugom Selu uglavnom su ekonomski dobro stojeći stanovnici i moja aktivnost kao predstavnice je uglavnom usmjerena na kulturna pitanja, osvještavanje vrijednosti našeg nacionalnog i kulturnog identiteta, njegovanje našeg jezika i tradicije, koji se i u ovim užurbanim, turbulentnim vremenima zanemaruju.

Uz plodnu suradnju s Društvom albanskih umjetnika Hrvatske organiziramo različite tribine na kojima gostuju eminentni predstavnici albanske umjetnosti, kulture i znanosti. To je velika korist za pripadnike naše nacionalne manjine, ali je interesantno i našim sugrađanima iz većinskog hrvatskog naroda. Inače, jedna od intencija moga rada je da doprinesem razvoju kulturnih veze naša dva naroda i naše dvije države, a u tom okviru onda mogu jačati i druge veze npr. ekonomske.

Te kulturne veze željeli smo potvrditi i inicijativom da jedna ulica u Dugom Selu bude nazvana po poznatom albanskom junaku (koji to jeste i u europskom kontekstu) Skenderbegu (takvu ulicu imaju i gradovi u nekim drugim zemljama npr. u Americi ili u Austriji) i blizu smo rješenja te naše inicijative, a pokrenuti ćemo inicijativu da ulicu dobije i Majka Terezija. Time želimo pokazati da imamo i da dijelimo neke zajedničke povijesne vrijednosti koje su priznate i uvažene u europskom kontekstu. U planu imamo i pokretanje nastave za našu

djecu na albanskom jeziku po modelu C, ali na tome trebamo još raditi. Izuzetno smo ponosni da smo u gradskoj knjižnici Dugog Sela otvorili odjeljak knjiga na albanskom jeziku. Međutim, zbog boljih uvjeta, privremeno smo ga preseli u Veliku Goricu.

Mala smo nacionalna zajednica u sredini koja nema nekih velikih problema (npr. nekog narušavanja naših manjinskih prava), ali imamo potrebu da osnažimo naš nacionalni i kulturni identitet i da ga podijelimo s našim sugrađanima. Zato je potreban medijator, vijeće ili predstavnik i u tome se između ostaloga očituje važnost ovih institucija. Oni mogu biti i jesu medijator jedne kvalitetnije integracije nacionalnih manjina u šire društvo uz očuvanje njihova kulturne i nacionalne posebnosti, a to i jeste jedan od ciljeva hrvatske manjinske politike.

Joakim Erdelji, predsjednik Vijeća rusinske nacionalne manjine za Vukovarsko-srijemsku županiju i potpredsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u Vukovarsko-srijemskoj županiji

MALE MANJINE TREBAJU TRAŽITI NOVE OBLIKE MANJINSKE SAMOUPRAVE

Premala smo manjina i puno napora moramo uložiti u daljnje održanje. Zato su nam na tom planu potrebna neka nova rješenja, posebno kada je u pitanju broj pripadnika nacionalne manjine koja u nekoj sredini ima pravo na predstavnika. Za male manjine je možda broj od 100 pripadnika previsok i tu bi trebalo ići fleksibilnije, jer vijeća i predstavnici, kada ih

ima, pokreću određene aktivnosti i daju nužan impuls očuvanju manjinske zajednice. Ne samo da smo mala zajednica, nego u nekim područjima i vrlo raspršena pa imamo sredina na riječkom ili nekim drugim područjima gdje imamo naselja s određenim brojem pripadnika, ali bez mogućnosti da izbore svoga predstavnika, a on bi, takvo je naše iskustvo, značajno pomogao da se zajednica profilira, da živi, da se održi. Dakle, upravo zato što se pokazalo da su oblici manjinske samouprave važni treba tražiti na nivou države modalitete koji bi ih dalje razvijali, možda kroz neka vijeća na državnom nivou ili nešto slično, ali sigurno je da upravo u situaciji kada pada broj i dolazi u pitanje opstanak nekih manjinskih zajednica treba tražiti i jačati njihova politička uporišta i kroz nove modalitete manjinske samouprave. Eto, naše iskustvo pokazuje kako je važan nivo, da tako kažem, višeg organiziranja pa naše županijsko vijeće upravo zahvaljujući dobroj suradnji s županijskim vlastima često pomaže i da se riješe neki problemi manjinske zajednice u pojedinim manjim lokalnim sredinama, gdje sami pripadnici manjine nisu to u mogućnosti adekvatno iskomunicirati sa svojim lokalnim strukturama.

Osim problema s izborom predstavnika u lokalnim zajednicama bilo bi dobro razmisliti i o drugim modelima izbora zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatski sabor. Tu bi trebalo napraviti neka pregrupiranja. Treba dati malim manjinama mogućnost da zajedno biraju bar jednog zastupnika, a ne više malih manjina uvezati s jednom velikom koja onda stalno dominira, dok su ostale manjinske zajednice "obični privjesak".

A što se tiče samih vijeća i predstavnika, vrlo važno bi bilo i ujednačiti uvijete financiranja njihova rada. To bi trebalo riješiti na županijskoj ili čak državnoj razini, a ne da to ovisi isključivo o volji i mogućnostima lokalnih zajednica. Ako Savjet može financirati kulturnu autonomiju svih manjina onda se sigurno nekom zakonskom uredbom može dogovoriti i financiranje svih vijeća i predstavnika, jer je na mnogim lokalnim nivoima i u lokalnim sredinama to veliki problem. Uz to, kao značajan problem vidimo nedostatak medijskog prostora, odnosno mogućnost da imamo neku radio emisiju na nekom lokalnom radiju. Smatramo to velikim nedostatkom i tu očekujemo pomoć

s višeg nivoa, jer je medijska komercijalizacija realnost i mi u tim okolnostima nemamo šanse. Zato bi te stvari trebalo sustavno riješiti ne samo za našu nacionalnu manjinu već i druge, jer je to izuzetno važan potencijalni činilac za očuvanje nekog nacionalnog identiteta posebno kada su u pitanju tzv. male manjine.

Zoltan Balaž - Piri, predsjednik Vijeća mađarske nacionalne manjine Grada Zagreba
VAŽAN ČINILAC OSIGURAVANJA UVIJETA BOLJEG RADA UDRUGA NA OČUVANJU NACIONALNOG I KULTURNOG IDENTITETA

Za održavanje jedne zajednice izuzetno je bitno održavanje jezika, kulture i vjere. Živimo u doba asimilacije koja nas, na žalost, neminovno zahvaća i može rezultirati i nestankom nekih etničkih zajednica.

Nama je cilj da bar usporimo te negativne asimilacijske trendove, a to možemo jedino kroz njegovanje materinskog jezika, kroz njegovanje kulture i tradicije i kroz održavanje vjere. Vijeće je po svom defaultu zaduženo za skrb o mađarskoj zajednici u Zagrebu, a onda davanjem naglasaka na ova tri segmenta pokušavamo zajednicu održati živom i aktivnom te privući što veći broj naših pripadnika.

Vijeće je u odnosu na neke druge značajne mađarske institucije u Zagrebu i Hrvatskoj (dovoljno je samo spomenuti mađarsko kulturno društvo "Ady Endre" koje kontinuirano djeluje od 1932. g.) osjetno mlađe, ali je zasigurno u ovih 20 godina odradilo ulogu koju mu je Ustavni zakon predvidio i preuzelo je važan dio rada od udruga i institucija koji se odnosi na zaštitu interesa mađarske zajednice i skrb o ostvarivanju i zaštiti prava mađarske nacionalne zajednice. Time su se, koliko su znale i mogle, prije bavile navedene udruge i institucije. Vijeće je značajno olakšalo pa i unapredilo taj, uvjetno rečeno politički rad - rad na stvaranju i osiguravanju pretpostavki da se upravo navedene udruge mogu lakše i kvalitetnije baviti onim sadržajima za koje su i osnovane, u prvom redu očuvanjem i razvojem našeg kulturnog identiteta. Vijeće kao dio lokalne samouprave grada Zagreba skrbi o čitavoj mađarskoj zajednici, a onda posebno i o udrugama i institucijama koje su vezane i koje su važne za mađarsku zajednicu. Naravno, u suradnji s lokalnim, ali i državnim institucijama. Pri tome treba istaknuti da je Zagreb jedan od najboljih primjera dobre prakse kada su u

pitanju zaštita i ostvarivanje manjinskih prava, jer Zagreb ima Ured za nacionalne manjine i to je važan činilac. Vrlo je bitno da veće sredine poput Zagreba imaju taj administrativni pogon, jer je onda mnogo lakše adresirati i kanalizirati probleme, rješavati ih, planirati aktivnosti i uopće omogućiti veću vidljivost nacionalnih manjina i njihov doprinos i gradu i društvu, uz očuvanje njihovih kulturnih potreba i interesa. Zadnji popis stanovništva upozorava da je opstojnost manjinskih zajednica ugrožena, da im se iz raznih objektivnih i subjektivnih razloga broj smanjuje. Zato u budućnosti i, nadam se, u sljedećem mandatu moramo puno napora posvetiti osvješćivanju našeg nacionalnog identiteta, njegovom očuvanju i razvoju i širenju broja naših aktivnih pripadnika. Naravno, nije nužno da se ljudi isključivo izjašnjavaju kao pripadnici mađarske nacionalne manjine, ali je dobro da su svjesni svojih korijena. Dobro je da inače oni koji imaju neke manjinske korijene, neke poveznice s nekom manjinskom zajednicom, da tu vezu održavaju, da prepoznaju svoj nacionalni identitet i prepoznaju vrijednosti i prednosti tog identiteta te da ga njeguju, a naš je zadatak da stvorimo uvjete i pretpostavke za aktivnosti koje to omogućuju. Važno je stvaranje pozitivne atmosfere za rad manjina. To je jednako važno kao i financijski uvjeti.

Stanoje Nikolić, predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije
POTREBNA JE STALNA EDUKACIJA I JAČANJE KAPACITETA

Kroz naš rad posebno želimo educirati što više naših pripadnika u zajednici kako bi ih osposobili da se nose s problemima i stvaraju bolje uvjete za život. Ali, upravo zbog toga što smo kao zajednica, što je svima poznato,

suočeni sa zaista teškim problemima, naš rad bi bio u mnogočemu nedostatan da nemamo pomoć i podršku našeg saborskog zastupnika, koji stoji iza skoro svake naše akcije. Važna uloga našeg vijeća je da pruži pomoć i podršku našim predstavnicima u lokalnim sredinama da se problemi s kojima živimo pokažu što vidljivijim, da ih se adekvatno definira te da ih se adresira na relevantne službe koje ih mogu rješavati. Onda, uz pomoć našeg saborskog zastupnika, nastojimo osigurati adekvatnu komunikaciju s lokalnim strukturama i potaknuti njihovo rješavanje. Trenutno gradimo društveni dom u Capraškim Poljanama, radimo na rješavanju električne i vodovodne mreže u pojedinim naseljima itd.

Uloga vijeća je vrlo bitna u signaliziranju problema i motiviranju nadležnih institucija da pristupe njihovom rješavanju. Suradnji s lokalnim i regionalnim strukturama prethodi

naš rad s našim udrugama koje nam iznose svoje probleme, a mi ih onda dalje kanaliziramo prema lokalnim i regionalnim strukturama.

Što se tiče unapređivanja rada vijeća i predstavnika mislim da treba još jasnije i strože definirati izborna pravila da bi se izbjegli nepotrebni paralelizmi i kako bi se stvorili uvjeti da najkvalitetniji kadrovi dobiju mjesto na listama. Nadalje, kada se vijeća i predstavnici izaberu vrlo je važno pružiti im odgovarajuću edukaciju i ona treba biti permanentan proces. To je vjerojatno i najvažniji uvjet boljeg rada vijeća i ostvarivanja njihovih funkcija u lokalnim sredinama. Naši kapaciteti su nedostatni i deficitarni i trebamo ih razvijati i jačati i tada će uloga vijeća i predstavnika doći do punog izražaja. I na kraju, bitni su naravno uvjeti za rad vijeća, prostor te naravno i financijska potpora, ali i to će biti lakše rješavati kada edukacijski ojačamo kapacitete naših vijeća. Zato Savjet za nacionalne manjine tome u narednom mandatu treba posvetiti veliku pažnju i staviti u fokus svoga djelovanja.

Damir Malina, predsjednik Vijeća češke nacionalne manjine za Bjelovarsko – bilogorsku županiju i predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika češke nacionalne manjine u Hrvatskoj

IZBORNI LEGITIMITET OSIGURAVA SNAŽNU PARTNERSKU ULOGU

Češka manjina u Hrvatskoj organizirana je na "tri stupa". To su češke besede, pod krovnom organizacijom Saveza Čeha u RH, koje brinu o kulturi i obrazovanju. Imamo saborskog zastupnika te Koordinaciju vijeća i

predstavnika češke nacionalne manjine na nivou čitave Hrvatske, koja ima ingerencije koje proizlaze iz Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. U tom okviru vijeća su usmjerena na to da stvaraju uvjete i pretpostavke za što bolji rad i što veće mogućnosti naših udruga koje rade na kulturi i obrazovanju. Mi smo važna spona prema općinskim, gradskim i županijskim strukturama vlasti i institucijama, kako bi osigurali da naše udruge što bolje djeluju kako bi naša kultura, naša tradicija, naš jezik opstao. Na primjer u Bjelovarsko – bilogorskoj županiji imamo čak 17 udruga, beseda, dva vrtića i škole. Slušamo njihove potrebe, probleme i onda to pokušavamo riješiti na nivou općina, gradova ili same županije. Odličnu suradnju imamo na nivou županije i treba istaći da je Bjelovarsko-bilogorska županija jedina koja ima dva zamjenika iz redova nacionalnih manjina (češke i srpske). A mi kao vijeće posebno pratimo mogućnosti apliciranja na različite projekte i tu potičemo i pomažemo našim udrugama da budu što uspješnije.

Vijeće se posebno založilo na očuvanju tzv. stečenih prava koja je češka zajednica imala još u onoj državi pa je 93. godine ta prava izgubila. Upornim radom vijeća, kada su ona osnovana vraćeno je pravo na službenu uporabu češkog jezika. Najprije u gradu Daruvaru pa je onda prije nekoliko godina osigurana je i službena uporaba češkog jezika za grad Grubišno Polje. Imali smo prema statutu i službenu uporabu jezika i općini Dežanovac, ali to je nakon zadnjih lokalnih izbora ukinuto. Međutim, upravo zahvaljujući našim vijećima mi radimo na rješavanju tog problema.

Do donošenja Ustavnog zakona i osnutka vijeća 2003. godine s mnogim organizacijskim i političkim pitanjima, lobiranjima i njihovim rješavanjima bile su opterećene naše udruge. Ulaskom vijeća na javnu političku scenu one su toga rasterećene, a pokrenut je snažan mehanizam koji doprinosi boljem ostvarivanju manjinskih prava. Bez obzira što vijeća i predstavnici imaju samo savjetodavnu ulogu oni imaju i izborni legitimitet, odnosno potporu građana i bar što se našeg iskustva tiče to bitno doprinosi da ih općinske, gradske i županijske vlasti prihvaćaju kao partnere i pokazuju spremnost na suradnju, jer je to na kraju obostrani interes.

I manjinskoj samoupravi trebalo je vremena da shvati svoju ulogu, poziciju i mogućnosti da se postavi kao ravnopravni partner s kojim se, suradnjom i dogovorima, može puno napraviti. I što se tiče naše nacionalne zajednice na taj način je ostvaren vidan napredak na području kulture, jezičnih prava, zapošljavanja, obrazovanja itd. Toga bez vijeća i predstavnika ne bi bilo. Naše iskustvo pokazuje da probleme treba rješavati korak po korak, razgovorima i dogovorima bez pritiska.

Božidar Simić, predsjednik Vijeća srpske nacionalne manjine za Splitsko dalmatinsku županiju

NEZAIBILAZAN INSTRUMENT RJEŠAVANJA MNOGIH EGZISTENCIJALNIH PROBLEMA I POTREBA

Ovaj model manjinske samouprave kroz vijeća i predstavnike na županijskom, gradskom i općinskom nivou za našu nacionalnu manjinu se pokazao kao izuzetno značajan i dobar. Omogućio je

da se konkretno pristupi rješavanju određenih problema u pojedinim sredinama, da se ostvaruju i štite određena prava. Vijeća i predstavnici pokazali su se kao važan instrument pripadnicima naše zajednice koji žele rješavati

neke svoje probleme. Oni ih preko ovih institucija mogu politički konkretizirati i adresirati institucijama koje su pozvane to rješavati. To je važno. Tako smo došli u situaciju, odnosno dobili alate da možemo u suradnji s lokalnim vlastima raditi i na poboljšanju uvjeta življenja u sredinama gdje žive naši pripadnici. To je posebno značajno za neke male seoske sredine pa i sredine povratka, gdje bi bez ovakve suradnje sve stajalo, a ovako se povećava kvaliteta življenja intervencijom u infrastrukturne projekte zajedno s lokalnim zajednicama.

Mi smo se, kao županijsko vijeće, u protekle četiri godine, da bi mogli uopće raditi i ostvarivati svoju funkciju, jako dobro povezali s našim županijskim strukturama i službama koje brinu o nacionalnim manjinama, ali i o prosvjetnim pitanjima, o privrednim pitanjima itd. Zajedno odlazimo na teren, zajedno utvrđujemo probleme, sagledavamo i dogovaramo realne mogućnosti njihova rješavanja i na kraju dogovaramo kontrolu njihova izvršenja. S predstavnicima lokalnih vlasti lociramo probleme, definiramo zadatke, vrijeme i način izvođenja te kontrolu izvršenja onoga što smo dogovorili. Važno je da nas u tome uvijek prate predstavnici županijskih struktura. Taj rad je, za sada, dao odlične rezultate u mnogim malim sredinama gdje žive naši pripadnici i gdje se bez ovakvog pristupa ništa ne bi rješavalo (asfaltiranje cesta i puteva, popravci elektro mreže itd.). Tu se pokazuje značaj ovakvog sustava vijeća i predstavnika. Puno kulturnih pitanja mogu rješavati i udruge, kulturna društva, ali su vijeća nezaobilazna u rješavanju problema zajednice i zajednica ima prilike vidjeti da upravo preko vijeća može rješavati neke svoje važne probleme.

Izuzetno je važna suradnja s drugim vijećima. Važno je dolaziti do primjera dobre prakse i onda nastojati to primijeniti u vlastitim sredinama. Također, važno je imati kontakt s ljudima, vidjeti što im treba, ali i kako oni vide rješenja. Posebno je važno ohrabrivati ljude da kandidiraju vijeća i predstavnike: Ima dosta sredina gdje je to moguće, ali se ljudi ne organiziraju i očekuju da im netko drugi dođe rješavati probleme umjesto da sami pokrenu njihovo rješavanje. Praksa je pokazala da naš način rada itekako daje rezultate. Samoinicijativa i organiziranost, a ne čekanje na općinu, županiju, državu. Zato su vijeća i predstavnici značajni i oni nesumnjivo imaju dobru perspektivu.

Muhamed Muratagić, predsjednik Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Istarske županije

RASTE INTERES ZA OSNIVANJE VIJEĆA I TAMO GDJE IH DO SADA NIJE BILO

Programski sadržaji našeg rada usmjereni su na očuvanje i razvoj našeg nacionalnog, kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta i na

tom planu smo bili vrlo uspješni i na nivou lokalne i regionalne samouprave. Vijeće je uspostavilo vrlo čvrstu suradnju sa svim našim udrugama u županiji, koje provode različite programe važne za našu nacionalnu manjinu i Vijeće, na neki način koordinira pa i usmjerava

te aktivnosti kako bi se izbjegli nepotrebnih paralelizmi. Imamo razrađen hodogram svih aktivnosti i onda nema preklapanja, nepotrebnih dupliranja već se kulturni ili neki drugi resursi koriste adekvatno potrebama i interesima.

Vijeća su vrlo važan instrument manjinske politike, jer su birana i izabrana tako da imaju legalitet i legitimitet i iz te pozicije mogu nastupati kao ravnopravni partneri lokalnim i regionalnim strukturama vlasti i biti vrednovani u uvažavani shodno svom radu i programima.

Na žalost u manjinskim zajednicama potencijalna uloga vijeća i predstavnika nije dovoljno shvaćena i osviještena.

Pozicija vijeća je moćna i produktivna, ako uspostavi dobru suradnju s lokalnim i regionalnim strukturama, što je naš slučaj. Imamo dobru suradnju (ne samo naša već i ostale nacionalne manjine) s lokalnim/regionalnim strukturama. Imamo dobru, realnu, koliko je moguće, financijsku potporu, bez čega je nemoguće zadovoljavati određene potrebe i rješavati određene probleme.

Istarska županija je visoko podigla ljestvicu u ostvarivanju manjinskih prava i zadovoljavanju manjinskih potreba i interesa i tu je sigurno među vodećim samoupravama u Hrvatskoj. Ali to isto tako i pred manjinske institucije stavlja velike obaveze da kvalitetnim radom i kvalitetnim programima prate taj standard i taj nivo. Zato kod rada manjinskih udruga i kod izbora vijeća treba paziti da se otvori mogućnost najkvalitetnijim kadrovima kako bi se na odgovarajući način mogle koristiti i konzimirati sve mogućnosti koje lokalne i regionalne zajednice i strukture pružaju nacionalnim manjinama te se svojim programima i radom trebaju iskazati i kao faktori koji doprinose ukupnom boljitku zajednice, a ne samo neke manjinske grupe. To je veliki izazov, ali i pravi put. Tako se ostvaruje kvalitetna integracija, prožimanje manjinskog i većinskog i to je okvir u kojemu djelujemo. Duh tolerancije očituje se i u činjenici da nema lokalne općinske ili gradske skupštine koja u svom sastavu kroz ovu ili onu stranku ili listu nema i pripadnike nacionalnih manjina. Manjina ne može živjeti sama za sebe već se mora uskladiti i integrirati u sredinu u kojoj živi, čuvajući svoj identitet i posebnost, ali i doprinoseći ukupnom životu zajednice. To je ključni primjer dobre prakse kada govorimo o istarskoj županiji i našim iskustvima.

A kakva je pozicija i važnost vijeća i predstavnika u našim uvjetima potvrđuje i činjenica da raste interes za ove institucije i u sredinama gdje ih do sada nije bilo.

Stoga na ovim izborima očekujemo kandidature u nekim sredinama koje to do sada nisu imale, bez obzira što ukupni broj pripadnika naše nacionalne manjine (kao i mnogih drugih) pada.

INFORMATIVNI PRIRUČNIK ZA ČLANOVE VIJEĆA I PREDSTAVNIKE NACIONALNIH MANJINA

Mnogi će se kandidati i izabrani članovi vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u izbornom procesu i postizbornom radu suočiti s puno pitanja o načinu funkcioniranja i sadržaju rada vijeća i predstavnika te njihovih koordinacija. Polazeći od odredbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Zakona o izboru vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te Zakona o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina donosimo neke elementarne informacije koje im u tome mogu pomoći.

KANDIDATI

Nakon što utvrdi pravovaljanost predloženih lista kandidata, odnosno kandidatura, nadležno izborno povjerenstvo sastavlja zbirnu listu kandidata i svih kandidatura. U roku od 48 sati od isteka roka za kandidiranje nadležna povjerenstva objavljuju: a) pravovaljano predložene liste kandidata za članove vijeća nacionalnih manjina i zbirnu listu kandidata i b) pravovaljano predložene kandidature za predstavnike nacionalnih manjina i zbirnu listu kandidatura.

Ove liste se objavljuju na oglasnoj ploči i na mrežnim stranicama jedinice u kojoj se izbori provode. Nadležna izborna povjerenstva će ove liste dostaviti Državnom izbornom povjerenstvu.

IZBORNA PROMIDŽBA

Izborna promidžba počinje prvog dana od dana objave zbirnih lista. Sudionici izborne promidžbe su kandidati i predlagatelji lista kandidata i kandidatura. U izbornoj promidžbi nije dopušteno pozivati na nasilje, širiti nacionalnu, vjersku ili rasnu mržnju, poticati diskriminaciju i neravnopravnost po bilo kojoj osnovi, vrijeđati, omalovažavati ili iznositi neistine o drugim sudionicima izbora.

Udruga nacionalne manjine koja na izborima dobije najmanje jednog člana vijeća ili predstavnika nacionalne manjine u toj jedinici ostvaruje pravo na naknadu troškova izborne promidžbe, a ako su članove vijeća odnosno predstavnika nacionalne manjine kandidirali pripadnici nacionalnih manjina – birači pravo na naknadu troškova izborne promidžbe ostvarit će vijeće odnosno predstavnik nacionalne manjine koji je izabran. Pravo na naknadu troškova ostvaruje se nakon objave konačnih rezultata izbora, a financijska sredstva osiguravaju se u proračunu jedinice na čijem se području izbori provode. Visinu naknade troškova izborne promidžbe utvrđuje Vlada Republike Hrvatske.

BIRAČKA MJESTA

Biračka mjesta određuje nadležno izborno povjerenstvo najkasnije 15 dana od dana stupanja na snagu odluka o raspisivanju izbora. Biračka mjesta se određuju vodeći računa o prostornoj udaljenosti biračkog mjesta, broju birača u jedinici, pristupačnosti biračkog mjesta osobama s invaliditetom te o veličini prostorije za glasovanje. Biračko mjesto ne može biti određeno u vjerskom objektu, objektu u vlasništvu, najmu, zakupu ili trajnom korištenju političke stranke, udruge nacionalne

manjine ili kandidata koji sudjeluje na izborima te u prostorijama koje svojom namjenom nisu primjerene za provedbu izbora.

IZBOR VIJEĆA

Članovi vijeća nacionalnih manjina biraju se većinskim izbornim sustavom. Izabrani su kandidati redosljedom dobivenog najvećeg broja glasova birača koji su glasovali. Ako se zbog jednakog broja dobivenih glasova kandidata ne može utvrditi broj izabranih kandidata* (10 na razini općine, 15 na razini grada, 25 na razini županije), izabranima će se smatrati manji broj kandidata od broja članova vijeća nacionalnih manjina.

Broj izabranih kandidata ne može biti manji od šest članova u VNM općine, osam članova u VNM grada, odnosno 13 članova u VNM županije odnosno Grada Zagreba. Ako bi zbog jednakog broja dobivenih glasova pojedinih kandidata broj članova vijeća bio manji* (od broja 6, ili 8, odnosno 13), održat će se drugi krug glasovanja četrnaesti dan nakon održanog prvog kruga glasovanja. U drugom krugu glasovanja izbor se obavlja između kandidata koji se u prvom krugu glasovanja smatraju neizabranima zbog jednakog broja dobivenih glasova u prvom krugu glasovanja.

IZBOR PREDSTAVNIKA

Predstavnici nacionalnih manjina biraju se većinskim izbornim sustavom. Za predstavnika je izabran kandidat koji je dobio najveći

broj glasova birača koji su glasovali. Ako dva ili više kandidata imaju jednak najveći broj glasova, održat će se drugi krug glasovanja četrnaesti dan nakon održanog prvog kruga glasovanja. U drugom krugu izbor se obavlja između kandidata koji su u prvom krugu dobili jednak broj glasova.

REZULTATI IZBORA

Rezultate izbora članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina utvrđuje nadležno izborno povjerenstvo.

U odluci o utvrđivanju rezultata izbora članova vijeća odnosno izbora predstavnika nacionalnih manjina obvezno se navodi:

1. broj birača upisanih u popis birača jedinice
2. broj birača koji su pristupili glasovanju prema evidenciji u izvancima iz popisa birača i priloženim potvrdama za glasovanje
3. broj birača koji su glasovali prema glasačkim listićima
4. broj važećih i nevažećih glasačkih listića
5. imena i prezimena kandidata prema redosljedu dobivenih glasova
6. broj dobivenih glasova za svakog pojedinog kandidata
7. ime i prezime izabranog kandidata.

Rezultati izbora postaju konačni istekom rokova za zaštitu izbornog prava, odnosno danom donošenja odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske povodom žalbe podnesene u postupku zaštite izbornog prava.

Edukacija je uvjet boljeg rada vijeća i predstavnika

Odluka o konačnim rezultatima se objavljuje na mrežnim stranicama jedinice u kojoj se provode izbori te na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.

KONSTITUIRANJE VIJEĆA

Prava i dužnosti članova vijeća nacionalnih manjina započinju danom konstituiranja vijeća. Prava i dužnosti predstavnika nacionalnih manjina započinju prvog radnog dana koji slijedi danu objave konačnih rezultata izbora.

1. Konstituirajuće sjednice vijeća nacionalnih manjina sazivaju župani, gradonačelnik Grada Zagreba, gradonačelnici i općinski načelnici u roku od 45 dana od objave konačnih rezultata izbora.

2. Ako se vijeće nacionalne manjine ne konstituira u predviđenom roku ovlašteni sazivač sazvat će novu konstituirajuću sjednicu u roku od 30 dana od dana kada je prethodna sjednica bila odnosno trebala biti održana.

3. Ako se vijeće nacionalne manjine ne konstituira ni na toj sjednici, ovlašteni sazivač sazvat će novu konstituirajuću sjednicu u roku od osam dana nakon što se općini, gradu odnosno županiji dostavi pisani prijedlog izbora predsjednika vijeća koji je potpisala većina svih članova vijeća propisanih ustavnim zakonom kojim se uređuju prava nacionalnih manjina.

4. Konstituirajućom sjednicom vijeća nacionalne manjine do izbora predsjednika predsjedava prvi kandidat koji je dobio najveći broj glasova. Ako dva ili više kandidata imaju jednak broj glasova, predsjedat će prvi kandidat po abecedi.

5. Za konstituiranje vijeća na konstituirajućoj sjednici potrebna je nazočnost najmanje većine svih članova vijeća propisanih ustavnim zakonom kojim se uređuju prava nacionalnih manjina.

6. Vijeće nacionalne manjine smatra se konstituiranim izborom predsjednika.

7. Predsjednik vijeća nacionalne manjine bira se većinom glasova svih članova vijeća propisanih ustavnim zakonom kojim se uređuju prava nacionalnih manjina.

8. Predsjednik vijeća bira se tajnim glasanjem.

Tajnim glasanjem bira se i osobu koja će zamjenjivati predsjednika vijeća u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti.

Predsjednik vijeća predstavlja i zastupa vijeće, saziva sjednice vijeća i ima prava i obveze određene statutom vijeća. Članovi vijeća svoje dužnosti obavljaju, u pravilu, na dragovoljnoj osnovi i s pažnjom dobrog gospodara, a iz sredstava vijeća mogu primati samo naknadu troškova koje su imali u obavljanju poslova za vijeće i nagradu, za mjesečno ili neko drugo razdoblje ako to odobri i do visine koju odobri ministar nadležan za opću upravu.

MANDAT VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

1. Mandat članova vijeća nacionalnih manjina izabranih na izborima počinje danom konstituiranja vijeća nacionalnih manjina i traje do stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju izbora za članove vijeća nacionalnih manjina u jedinicama.

2. Mandat predstavnika nacionalnih manjina počinje prvog radnog dana koji slijedi nakon

dana objave konačnih rezultata izbora i traje do stupanja na snagu odluke Vlade Republike Hrvatske o raspisivanju izbora za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama.

3. Predsjednik vijeća nacionalne manjine ovlašten je nakon prestanka mandata, do konstituiranja vijeća u novom mandatu, obavljati samo one poslove koji su nužni za redovito poslovanje odnosno funkcioniranje vijeća.

4. Na ovlasti predstavnika nacionalne manjine nakon prestanka mandata na odgovarajući se način primjenjuje odredba koja se primjenjuje i za predsjednika vijeća.

Prestanak mandata:

Članu vijeća i predstavniku nacionalne manjine mandat prestaje u sljedećim slučajevima:

1. ako u istoj jedinici bude izabran za općinskog načelnika, gradonačelnika odnosno župana ili njegova zamjenika koji je izabran zajedno s njim, danom stupanja na izabranu dužnost

2. ako podnese ostavku, danom dostave pisane ostavke sukladno pravilima o dostavi propisanim zakonom kojim se uređuje opći upravni postupak

3. ako je pravomoćnom sudskom odlukom potpuno lišen poslovne sposobnosti, danom pravomoćnosti sudske odluke

4. ako je pravomoćnom sudskom presudom osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci, danom pravomoćnosti sudske presude

5. ako mu prestane prebivalište na području jedinice, danom prestanka prebivališta

6. ako se kao pripadnik nacionalne manjine briše iz evidencije popisa birača na području za koje je izabran, sukladno odredbama posebnog zakona

7. ako mu prestane hrvatsko državljanstvo, danom prestanka državljanstva sukladno odredbama zakona kojim se uređuje hrvatsko državljanstvo

8. smrću.

Zamjena člana vijeća, odnosno predstavnika:

1. Izabranog člana vijeća nacionalne manjine kojem prestane mandat prije njegova redovita isteka zamjenjuje prvi sljedeći neizabrani kandidat s najviše dobivenih glasova, danom prestanka mandata.

2. U slučaju da ima više neizabranih kandidata s jednakim brojem glasova, zbog čega se ne može utvrditi koji bi od neizabranih kandidata trebao zamijeniti izabranog člana vijeća, vijeće nastavlja s radom bez zamjene izabranog člana vijeća, osim ako broj članova vijeća nakon prestanka mandata izabranog člana vijeća nije manji od šest (u VNM općine), osam (u VNM grada), odnosno 13 (u VNM županije, odnosno Grada Zagreba), kada vijeće prestaje s radom.

3. Ako u slučaju iz stavka 1. ovoga članka ima više neizabranih kandidata s jednakim brojem glasova, izabranog člana vijeća mogu zamijeniti svi neizabrani kandidati s jednakim brojem dobivenih glasova, ali samo ako broj članova vijeća nakon takve zamjene ne prelazi zakonom utvrđeni broj članova vijeća.

4. Izabranom predstavniku nacionalne manjine kojemu prestane mandat zamjenjuje

zamjenik predstavnika nacionalne manjine koji je izabran istodobno s njim, sa svim pravima i dužnostima predstavnika nacionalne manjine, a koja započinju danom prestanka mandata predstavnika nacionalne manjine.

REGISTRIRANJE VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

Vijeće nacionalne manjine je neprofitna pravna osoba, a svojstvo pravne osobe stječe upisom u registar vijeća nacionalnih manjina kojeg vodi ministarstvo nadležno za poslove opće uprave.

Riječ je o državnoj evidenciji putem javnog Registra, pri čemu se Zakonom se uređuje način upisa u Registar, promjena podataka u upisu i uvjeti za brisanje iz Registra te način rada i financiranja koordinacija vijeća nacionalnih manjina osnovanih za područje Republike Hrvatske. Registar u elektroničkom obliku vodi ministarstvo nadležno za poslove opće uprave u elektroničkom obliku, a uz njega se vodi i zbirka isprava.

U Registar se upisuju:

- vijeća nacionalnih manjina jedinica lokalne samouprave,

- vijeća nacionalnih manjina jedinica područne (regionalne) samouprave,

- predstavnici nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave,

- koordinacije vijeća nacionalnih manjina osnovane u istim ili različitim jedinicama lokalne samouprave,

- koordinacije vijeća nacionalnih manjina osnovane u istim ili različitim jedinicama područne (regionalne) samouprave,

- koordinacije vijeća nacionalnih manjina za područje Republike Hrvatske osnovane od vijeća nacionalnih manjina jedinica područne (regionalne) samouprave,

- drugi oblici udruživanja nacionalnih manjina koji se osnivaju sukladno međunarodnim ugovorima.

Zahtjev za upis podnosi predsjednik vijeća, odnosno koordinacije i predstavnik nacionalne manjine. Zahtjevu za upis ovisno o vrsti upisa), prilaže se:

- dokaz o izboru vijeća, odnosno osnivanju koordinacije, potpisani sporazum,

- zapisnik s konstituirajuće sjednice vijeća ili koordinacije,

- odluka o izboru predsjednika vijeća ili koordinacije i osobi koja će zamjenjivati predsjednika vijeća ili koordinacije u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti,

- osobno ime i OIB osobe ovlaštene za zastupanje,

- statut,

- osobni podaci i OIB predstavnika nacionalne manjine i naziv pod kojim obavlja poslove te dokaz o izboru.

Zahtjev za upis se podnosi u roku od 30 dana od dana konstituiranja vijeća. Zahtjev za upis predstavnika nacionalne manjine podnosi se u roku od 30 dana od dana kad nadležno izborno povjerenstvo objavi službene rezultate izbora.

O zahtjevu za upis nadležno tijelo donosi rješenje, u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva. Protiv rješenja o upisu

žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Rješenje o upisu mora sadržavati: naziv, sjedište, datum upisa, registarski broj, utvrđenje da upisom u Registar vijeće, odnosno koordinacija stječe status pravne osobe, imena i OIB osoba ovlaštenih za zastupanje vijeća, odnosno koordinacije u mandatnom razdoblju. Nakon upisa nadležno tijelo dostavlja Ministarstvu financija – Poreznoj upravi podatke za potrebe određivanja i dodjeljivanja OIB-a, a potvrdu o OIB-u dostavlja uz rješenje o upisu vijeća, odnosno koordinacije u Registar. Rješenje o upisu u Registar predstavnika nacionalne manjine mora sadržavati: osobne podatke i OIB predstavnika nacionalne manjine, naziv pod kojim obavlja poslove, sjedište, datum upisa i registarski broj.

Vijeća koja su upisana u Registar, nakon redovitih izbora, ne podliježu novoj obvezi upisa u Registar, već prijavljuju osobna imena i OIB osoba ovlaštenih za zastupanje i nove članove vijeća za iduće mandatno razdoblje. Promjenu statuta, sjedišta, osobna imena i OIB osoba ovlaštenih za zastupanje, brisanje članova radi prestanka mandata i prijavu o brisanju iz Registra, dužno se prijaviti u roku od 30 dana od dana nastalih promjena. Predstavnik nacionalne manjine dužan je nadležnom tijelu podnijeti prijavu promjene osobnih podataka, naziva i sjedišta. O upisu promjene sjedišta, naziva, osoba ovlaštenih za zastupanje i brisanju iz Registra donosi se rješenje, a o upisu promjene članova i promjeni osobnih podataka predstavnika nacionalne manjine izdaje se potvrda.

BRISANJE IZ REGISTRA

U Registar se upisuje prestanak mandata članu vijeća i članu koordinacije te predstavniku nacionalne manjine iz razloga utvrđenih za prestanak mandata prije vremena na koje je izabran, sukladno odredbama izbornog zakona kojim se propisuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prijavu za upis ili brisanje iz Registra člana vijeća ili člana koordinacije podnosi predsjednik vijeća, odnosno koordinacije ili osoba koja ga zamjenjuje u slučaju njegove odsutnosti ili sprječivosti, a za predstavnika nacionalne manjine prijavu podnosi predstavnik osobno ili jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave u kojoj je izabran.

Prijava za brisanje iz Registra člana ili predstavnika kojem je prestao mandat prije vremena na koje je izabran podnosi se u roku od 8 dana od dana prestanka mandata. Prijava za upis u Registar člana vijeća i člana koordinacije koji nastavlja mandat člana kojem je mandat prestao podnosi se u roku od 8 dana od dana utvrđenja tog člana, sukladno odredbama izbornog zakona koje se odnose na izbor članova nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Po službenoj dužnosti iz Registra se brišu vijeća, koordinacije te predstavnici nacionalnih manjina:

1. ako su prestali uvjeti za izbor vijeća nacionalne manjine utvrđeni Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina,

2. ako se broj izabranih članova vijeća nacionalne manjine radi prestanka

mandata smanji ispod broja potrebnog za odlučivanje,

3. ako su prestala postojati vijeća nacionalnih manjina koja su osnovala koordinaciju, odnosno ako se njihov broj natpolovično smanjio,

4. ako se broj vijeća nacionalnih manjina jedinica područne (regionalne) samouprave smanji ispod broja utvrđenog za osnivanje koordinacije vijeća nacionalnih manjina za područje Republike Hrvatske,

5. ako se predstavnik nacionalne manjine briše iz evidencije popisa birača na području za koje je izabran, sukladno odredbama posebnog zakona.

Naziv vijeća nacionalne manjine mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, te na jeziku i pismu kojim se služi nacionalna manjina koja je osnovala vijeće. Naziv vijeća nacionalne manjine mora sadržavati oznaku nacionalne manjine i oznaku područja za koje je izabrana.

Predstavnici nacionalnih manjina jedinica samouprave upisuju se u Registar nakon provedenih izbora.

Predstavnici nacionalnih manjina jedinica samouprave u postupku osnivanja i prijenosu vlasti na koordinacije vijeća nacionalne manjine imaju status vijeća nacionalnih manjina u jedinici samouprave u kojoj su izabrani.

Predstavnik nacionalne manjine ima naziv pod kojim obavlja svoje poslove. Naziv mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te na jeziku i pismu kojim se služi nacionalna manjina koja ga je izabrala. Naziv sadrži i oznaku područja za koje je izabran (općina, grad ili županija).

AKTI VIJEĆA

Vijeće nacionalne manjine donosi program rada, financijski plan i završni račun, te statut kojim se uređuju pitanja od značaja za rad vijeća. Statut, program rada, financijski plan i završni račun vijeće nacionalne manjine donosi većinom glasova svih članova. Statut, financijski plan i završni račun vijeća nacionalnih manjina objavljuju se u službenom glasilu jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave za čije je područje osnovano.

U Zakonu o Registru se kaže da:

1. Statut je temeljni opći akt, a drugi opći akti vijeća i koordinacije moraju biti u skladu sa statutom.

2. Statut sadrži odredbe o nazivu, sjedištu, pravima i obvezama članova, o području djelovanja, zastupanju te drugim pitanjima od značaja za rad vijeća i koordinacije.

3. Nadzor zakonitosti statuta vijeća obavlja ministarstvo nadležno za poslove opće uprave.

SREDSTVA ZA RAD VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

Člankom 25. Ustavnog zakona je utvrđeno da je Vijeće nacionalne manjine neprofitna pravna osoba te da svojstvo pravne osobe stječe upisom u registar vijeća nacionalnih manjina kojeg vodi ministarstvo nadležno za poslove opće uprave. Nadalje, da za svoje obveze vijeće nacionalne manjine odgovara svojom cjelokupnom imovinom.

Vijeće donosi program rada, financijski plan i završni račun, te statut kojim se uređuju

pitanja od značaja za rad vijeća. Te akte donosi većinom glasova svih članova.

Utvrđeno je da se statut, financijski plan i završni račun vijeća nacionalnih manjina objavljuju u službenom glasilu jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave za čije je područje osnovano.

U članku 28 Ustavnog zakona navodi se da jedinice samouprave osiguravaju sredstva za rad vijeća nacionalnih manjina, uključujući sredstva za obavljanje administrativnih poslova za njihove potrebe, a mogu osigurati i sredstva za provođenje određenih aktivnosti utvrđenih programom rada vijeća nacionalne manjine te da se sredstva za ostvarivanje određenih programa vijeća nacionalnih manjina mogu osigurati i u državnom proračunu Republike Hrvatske. Sredstva koja vijeće nacionalne manjine ostvari od svoje imovine; od donacija, poklona, nasljedstva; ili po drugom osnovu, mogu koristiti samo za djelatnosti i poslove od značaja za nacionalnu manjinu utvrđenih u programu rada vijeća nacionalne manjine. Sredstva pak koja vijeće nacionalne manjine ostvari iz državnog proračuna Republike Hrvatske ili proračuna jedinice samouprave mogu se koristiti isključivo za namjene određene proračunom i zakonom, odnosno odlukom kojima se uređuje izvršenje proračuna, odnosno za namjene, kada se radi o sredstvima državnog proračuna Republike Hrvatske, koje odredi Savjet za nacionalne manjine.

Predstavnik nacionalne manjine otvara račun sredstava koja se koriste za ostvarivanje manjinskih prava na području jedinice lokalne samouprave za koju je izabran, za financijski plan korištenja tih sredstava i završni račun tih sredstava. Financijski plan i završni račun sredstava koja se koriste za ostvarivanje manjinskih prava objavljuju se u službenom glasilu jedinice lokalne samouprave za čije područje je izabran manjinski predstavnik. Na predstavnika nacionalne manjine te njegove ovlasti i obveze, što se odnosi i na prikupljanje i korištenje sredstava, odgovarajuće se primjenjuju odredbe članaka 28., 29., 30., 31., 32. i 33. Ustavnog zakona.

VIJEĆA I PREDSTAVNICI U LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Vijeća nacionalnih manjina u jedinici samouprave imaju pravo:

–predlagati tijelima jedinice samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjinu tijelima koja ih donose;

–isticati kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinica samouprave;

–biti obaviješteni o svakom pitanju o kome će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinice samouprave, a tiče se položaja nacionalne manjine;

–davati mišljenja i prijedloge na programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjene nacionalnim manjinama ili na programe koji se odnose na manjinska pitanja.

U tom kontekstu, slijedom članka 32. Ustavnog zakona "Poglavlarstvo jedinice sa-

mouprave..." (izvorni tekst), odnosno župan/ gradonačelnik/načelnik:

1. Dužno je u pripremi prijedloga općih akata od vijeća nacionalnih manjina osnovanih za njeno područje zatražiti mišljenje i prijedloge o odredbama kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina.

2. Ako vijeće nacionalne manjine smatra da je opći akt jedinice samouprave ili neka njegova odredba protivan Ustavu, ovom Ustavnom zakonu ili posebnim zakonima kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, dužna je o tome odmah obavijestiti ministarstvo nadležno za opću upravu. Obavijest o tome uputit će i poglavarstvu jedinice samouprave i Savjetu za nacionalne manjine.

3. Ministarstvo nadležno za opću upravu, ako ocijeni da je opći akt ili neka njegova odredba protivan Ustavu, Ustavnom zakonu ili posebnim zakonima kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, obustavit će, u roku od osam dana, njegovu primjenu.

4. Odluka o obustavi od primjene dostavlja se bez odgađanja općinskom načelniku, gradonačelniku, odnosno županu, predsjedniku predstavničkog tijela koje je opći akt donijelo, a obavijest o donošenju odluke dostavlja Savjetu za nacionalne manjine i vijeću nacionalne manjine na temelju čije je obavijesti odluka donijeta.

5. Ministarstvo nadležno za opću upravu prosljeđuje Vladi Republike Hrvatske odluku o obustavi od primjene općeg akta s prijedlogom za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom i zakonom pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske i o tome obavještava jedinicu samouprave.

Predstavnik nacionalne manjine svoje poslove obavlja pod nazivom koji mora biti na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te na jeziku i pismu kojim se služi nacionalna manjina koja ga je izabrala i koji sadrži oznaku područja za koje je izabran". Na predstavnika nacionalne manjine, njegove ovlasti i obveze odgovarajuće se primjenjuju odredbe članaka 28., 29., 30., 31., 32. i 33. Ustavnog zakona, koje se odnose na vijeća nacionalnih manjina.

KOORDINACIJA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

Ustavnim zakonom je predviđeno da dva ili više vijeća nacionalnih manjina osnovanih u istoj jedinici lokalne samouprave, dva ili više vijeća nacionalnih manjina osnovanih u različitim jedinicama lokalne samouprave, dva ili više vijeća nacionalnih manjina osnovanih u istoj jedinici područne (regionalne) samouprave te dva ili više vijeća nacionalnih manjina osnovanih u različitim jedinicama područne (regionalne) samouprave mogu radi usklađivanja ili unaprjeđivanja zajedničkih interesa osnovati koordinacije vijeća nacionalnih manjina. Pritom se navodi da vijeća nacionalnih manjina kroz koordinaciju usuglašavaju stavove o pitanjima iz svog djelokruga, kao i da vijeća mogu koordinaciju vijeća nacionalnih manjina ovlastiti da poduzima u njihovo ime pojedine mjere na koje radnje vijeća imaju temeljem članka 31. Ustavnog zakona.

Prema članku 33. Ustavnog zakona smatra se da su na državnoj razini vijeća nacionalnih manjina jedinica područne (regionalne)

20 GODINA USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA

samouprave osnovale koordinaciju vijeća nacionalnih manjina za područje Republike Hrvatske kada je sporazumu o osnivanju ove koordinacije pristupilo više od polovine vijeća nacionalnih manjina područne (regionalne) samouprave.

Koordinacija vijeća za područje Republike Hrvatske je neprofitna pravna osoba. Svojestvo pravne osobe stječe upisom u registar kojeg vodi ministarstvo nadležno za poslove opće uprave. Način rada i financiranja koordinacija uređuju se zakonom.

Koordinacija vijeća nacionalnih manjina koju su vijeća nacionalnih manjina jedinica područne (regionalne) samouprave osnovale za područja Republike Hrvatske može donositi odluke o znamenju i simbolima nacionalnih manjina i način obilježavanja praznika nacionalnih manjina uz suglasnost Savjeta za nacionalne manjine.

Temeljem Zakona o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o koordinacijama nacionalnih manjina se vodi državna evidencija u obliku javnog registra. U Registar se upisuju:

- koordinacije vijeća nacionalnih manjina osnovane u istim ili različitim jedinicama lokalne samouprave,

- koordinacije vijeća nacionalnih manjina osnovane u istim ili različitim jedinicama područne (regionalne) samouprave,

- koordinacije vijeća nacionalnih manjina za područje Republike Hrvatske osnovane od vijeća nacionalnih manjina jedinica područne (regionalne) samouprave,

- drugi oblici udruživanja nacionalnih manjina koji se osnivaju sukladno međunarodnim ugovorima."

Koordinacije vijeća nacionalnih manjina jedinica samouprave upisuju se u Registar nakon potpisivanja sporazuma o osnivanju koordinacije, sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina.

Koordinacije vijeća nacionalnih manjina osnovane za područje Republike Hrvatske upisuju se u Registar kada je sporazumu o osnivanju koordinacije pristupilo više od polovine vijeća nacionalnih manjina područne (regionalne) samouprave.

Predstavnici nacionalnih manjina jedinica samouprave u postupku osnivanja i prijenosu ovlasti na koordinacije vijeća nacionalne manjine imaju status vijeća nacionalnih manjina u jedinici samouprave u kojoj su izabrani." (čl. 4. st. 3., 4. i 6. Zakona o Registru)

NAČIN RADA KOORDINACIJE

1. Koordinacije osnovane za područje Republike Hrvatske djeluju kao kolegijalno tijelo.

2. Sastav, određivanje i broj članova te sjedište koordinacije osnovane za područje Republike Hrvatske utvrđuje se sporazumom, a način rada statutom.

3. Članove koordinacije određuju vijeća iz reda svojih članova.

4. Sporazumu o osnivanju koordinacije za područje Republike Hrvatske mogu pristupiti i predstavnici nacionalnih manjina izabrani u jedinici područne (regionalne) samouprave.

5. Prava i ovlasti predstavnika nacionalnih manjina izabranih u jedinicama područne (regionalne) samouprave u radu koordinacije osnovane za područje Republike Hrvatske utvrđuju se statutom koordinacije.

6. Sjedište koordinacije osnovane za područje Republike Hrvatske u pravilu je u jednoj od jedinica područne (regionalne) samouprave čija vijeća nacionalnih manjina su osnovala koordinaciju.

7. Odredbe o načinu rada koordinacija osnovanih za područje Republike Hrvatske odgovarajuće se primjenjuju i na način rada koordinacija koje su osnovale vijeća nacionalnih manjina na području jedinica samouprave.

OSOBE OVLAŠTENE ZA ZASTUPANJE

1. Koordinacija osnovana za područje Republike Hrvatske ima predsjednika i zamjenika predsjednika koordinacije kojeg biraju članovi koordinacije tajnim glasovanjem.

2. Predsjednik koordinacije predstavlja i zastupa koordinaciju, saziva sjednice te ima i druga prava i obveze određene statutom.

3. Zamjenik predsjednika koordinacije zamjenjuje predsjednika u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti.

4. Predsjednik koordinacije, zamjenik predsjednika i članovi radnih tijela koordinacije mogu iz sredstava namijenjenih za rad primati naknadu stvarnih troškova koje su imali u obavljanju poslova, sukladno propisu koji se odnosi na naknade za rad članova vijeća nacionalnih manjina.

SREDSTVA ZA RAD I FINANCIRANJE KOORDINACIJE

1. Koordinacije osnovane za područje Republike Hrvatske ostvaruju sredstva od svoje imovine, donacija, poklona, nasljedstva, proračuna jedinice lokalne i područne, odnosno regionalne samouprave i državnog proračuna ili po drugoj osnovi u skladu sa zakonom.

2. Sredstva za rad mogu se koristiti samo za djelatnosti i poslove od značaja za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina koja su osnovala, odnosno koji su pristupili sporazumu o osnivanju koordinacije, utvrđenih u njihovim programima rada.

3. Sredstva za rad koordinacija vijeća nacionalnih manjina osnovanih za područje Republike Hrvatske osiguravaju jedinice područne (regionalne) samouprave čija su vijeća nacionalnih manjina osnovala koordinaciju, odnosno pristupila sporazumu o osnivanju koordinacije.

4. U sredstva za rad ulaze i sredstva za obavljanje administrativnih poslova, ako te poslove u okviru svojih službi ne obavlja jedinica područne (regionalne) samouprave u kojoj je sjedište koordinacije.

5. Za ostvarivanje određenih programa koordinacija osnovanih za područje Republike Hrvatske osigurat će se sredstva i u državnom

proračunu Republike Hrvatske, a način financiranja propisat će uredbom Vlada Republike Hrvatske.

6. Ako vijeća nacionalnih manjina koja su osnovala koordinaciju ili njihove udruge ne raspolažu poslovnim prostorom u kojem djeluju, jedinica područne (regionalne) samouprave u kojoj koordinacija ima sjedište dužna je osigurati prostor za rad unutar svojeg poslovnog prostora i odrediti vrijeme njegova korištenja sukladno potrebama koordinacije. (čl. 24. Zakona o Registru)

Koordinacije osnovane za područje Republike Hrvatske na koje su vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina prenijeli ovlasti iz članka 31. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina preuzimaju sredstva za obavljanje prenesenih ovlasti osigurana u proračunu jedinice područne (regionalne) samouprave.

AKTI KOORDINACIJE

1. Vijeća i koordinacije donose statut, program rada, financijski plan i završni račun te ostale akte kojima se uređuju pitanja od značaja za rad vijeća i koordinacije.

2. Statut je temeljni opći akt, a drugi opći akti vijeća i koordinacije moraju biti u skladu sa statutom.

3. Statut sadrži odredbe o nazivu, sjedištu, pravima i obvezama članova, o području djelovanja, zastupanju te drugim pitanjima od značaja za rad vijeća i koordinacije.

4. Nadzor zakonitosti statuta vijeća obavlja ministarstvo nadležno za poslove opće uprave.

UPIS U REGISTAR

Zahtjev za upis u Registar nadležnom tijelu podnosi predsjednik koordinacije.

Zahtjevu se prilažu: a) dokaz o osnivanju koordinacije, potpisani sporazum; b) zapisnik s konstituirajuće sjednice koordinacije; c) odluka o izboru predsjednika koordinacije i osobi koja će zamjenjivati predsjednika koordinacije u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti; d) osobno ime i OIB osobe ovlaštene za zastupanje; e) statut.

Zahtjev za upis se podnosi u roku od 30 dana od dana osnivanja koordinacije.

O zahtjevu za upis koordinacije nadležno tijelo donosi rješenje, u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva. Protiv

INFORMACIJE ZA BIRAČE

Na izborima mogu glasovati jedino birači koji su u izvratku iz popisa birača za određeno biračko mjesto upisani kao pripadnici nacionalne manjine za koju se izbori provode.

Kao podatak o pripadnosti nacionalnoj manjini mjerodavan je jedino podatak koji je upisan u Registru birača. Svaki građanin ima pravo pregledati svoj upis u Registru birača, tražiti njegovu dopunu ili ispravak tijekom cijele godine, a u vrijeme raspisanih izbora najkasnije 10 dana prije dana određenog za održavanje izbora, odnosno najkasnije do 26. travnja 2023.

Na mrežnoj stranici Ministarstva pravosuđa i uprave <https://mpu.gov.hr> dostupna je Obavijest biračima o izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLPS) u kojoj je sadržana uputa o mogućnostima, vremenu, načinu pregleda, dopune i ispravka podataka upisanih u Registru birača.

Nadležna izborna povjerenstva sastavit će i objaviti sve pravovaljano predložene liste kandidata za članove vijeća nacionalnih manjina i zbirnu listu kandidata i pravovaljano predložene kandidature za predstavnike nacionalnih manjina i zbirnu listu kandidatura. Nadležna izborna povjerenstva navedeno će objaviti na oglasnoj ploči i na mrežnoj stranici JLPS u kojoj se izbori provode te će isto dostaviti Državnom izbornom povjerenstvu radi cjelovite objave informacija na mrežnoj stranici www.izbori.hr.

Sve obavijesti i informacije vezane uz provođenje izbora članova vijeća nacionalnih manjina i izbora predstavnika nacionalnih manjina mogu se dobiti u nadležnim županijskim izbornim povjerenstvima, Izbornom povjerenstvu Grada Zagreba, gradskim i općinskim izbornim povjerenstvima. Podaci o nadležnim izbornim povjerenstvima (sjedište, kontakt telefon, e-mail adresa) dostupni su na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr. Obavijesti vezane uz provedbu izbora članova vijeća nacionalnih manjina i izbora predstavnika nacionalnih manjina biti će objavljene i na mrežnoj stranici Državnog izbornog povjerenstva www.izbori.hr.

Na dan izbora birači se ne mogu izjašnjavati o svojoj nacionalnoj pripadnosti. Iznimno, samo birači koji nisu upisani u registar birača, prilikom izdavanja potvrde za glasovanje na dan izbora, mogu se izjasniti o svojoj nacionalnoj pripadnosti.

Na izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina mogu glasovati samo birači s prebivalištem u Republici Hrvatskoj i samo u mjestu svog prebivališta te koji imaju važeću osobnu iskaznicu.

Osobne iskaznice koje su istekle nakon 11. ožujka 2020. godine, kada je donesena Odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2, smatraju se važećima pa će birači, kojima je osobna iskaznica istekla počevši od 11. ožujka 2020. godine, biti u popisu birača.

Birači za koje se, prilikom dolaska na biračko mjesto, utvrdi da nisu upisani u izvratku iz popisa birača, mogu na dan održavanja izbora dobiti potvrdu za glasovanje koju izdaju nadležna upravna tijela, koja vode registar birača u županijama, odnosno u Gradu Zagrebu prema mjestu prebivališta birača.

rješenja o upisu koordinacije žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Rješenje o upisu koordinacije mora sadržavati: naziv, sjedište, datum upisa, registarski broj, utvrđenje da upisom u Registar koordinacija stječe status pravne osobe, imena i OIB osoba ovlaštenih za zastupanje koordinacije u mandatnom razdoblju. Nakon upisa nadležno tijelo dostavlja Ministarstvu financija – Poreznoj upravi podatke za potrebe određivanja i dodjeljivanja OIB-a, a potvrdu o OIB-u dostavlja uz rješenje o upisu u Registar.

Koordinacije upisane u Registar nakon redovitih izbora ne podliježu novoj obvezi upisa u Registar, već prijavljuju osobna imena i OIB osoba ovlaštenih za zastupanje za iduće mandatno razdoblje.

Koordinacije su dužne nadležnom tijelu podnijeti prijavu promjena statuta, sjedišta, osobna imena i OIB osoba ovlaštenih za zastupanje, brisanje članova radi prestanka mandata i prijavu o brisanju iz Registra, u roku od 30 dana od dana nastalih promjena. O upisu promjene sjedišta, naziva, osoba ovlaštenih za zastupanje i brisanju iz Registra donosi se rješenje.

Danom dostave obavijesti o izboru iz Registra se po službenoj dužnosti brišu osobna imena članova koordinacija zbog prestanka mandata.

U Registar se upisuje prestanak mandata članu koordinacije iz razloga utvrđenih za prestanak mandata prije vremena na koje je izabran, sukladno odredbama izbornog zakona kojim se propisuje izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prijavu za upis ili brisanje iz Registra člana koordinacije podnosi predsjednik koordinacije ili osoba koja ga zamjenjuje u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti.

Prijava za brisanje iz Registra člana koordinacije kojem je prestao mandat prije vremena na koje je izabran podnosi se u roku od 8 dana od dana prestanka mandata.

Prijava za upis u Registar člana koordinacije koji nastavlja mandat člana kojem je mandat prestao podnosi se u roku od 8 dana od dana utvrđenja tog člana, sukladno odredbama izbornog zakona koje se odnose na izbor članova nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. ●

**INSTITUT
STINE** Šetalište Bačvice 10
21000 SPLIT, Croatia

tel./fax: ++385/21/488-945
e-mail: stina@st.t-com.hr • stina@zamir.net
web: www.stina.hr
Urednik: Stojan Obradović
Suradnici: Antun Brađašević i Pero Jurišin